

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Departementet

Folketingets Udvalg for Fødevarer, Landbrug
og Fiskeri

Den 29. oktober 2014
Sagsnr.: 99

./. Vedlagt fremsendes til udvalgets orientering besvarelse af spørgsmål nr. 199 (EUU alm. del efter ønske fra Eva Kjer Hansen (V) vedrørende landbrug i Danmark og Polen.

Med venlig hilsen

Jesper Wulff Pedersen

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Folketingets Europaudvalg

Den 29. oktober 2014

Sagsnr.: 27829

FVM 330

Folketingets Europaudvalg har i skrivelse af den 22. september 2014 stillet følgende spørgsmål (spørgsmål nr. 199 (EUU alm. del)) efter ønske fra Eva Kjer Hansen (V):

Spørgsmål 199:

Ministeren bedes redegøre for forskellene i produktionsvilkårene for polsk og dansk landbrug - både ift. konventionelt og økologisk landbrug. Spørgsmålet stilles på baggrund af samrådet den 19. september 2014 om, hvorvidt EU-støtten til solbærbeplantning har ødelagt markedet for danske solbæravlere, jf. EUU – samrådsspørgsmål J.

Svar:

I vedlagte notat redegøres for produktionsvilkårene i dansk og polsk landbrug inden for produktion af svin og mælk.

Notatet bygger på Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomis (IFRO) rammevilkårsanalyse for dansk landbrug 2011/12 samt IFRO's landbrugsbarometer om landbrugets konkurrenceevne fra 2014. På baggrund af den tilgængelige information har det desværre ikke været muligt at sondre mellem produktionsvilkår i konventionelt og økologisk landbrug.

Fødevarerministeriet er på nuværende tidspunkt ved at få udarbejdet to 'nabotjek', der sammenligner bl.a. Danmark og Polen i forhold til miljøregulering og kontrol af primærjordbruget samt i forhold til regler for krydsoverensstemmelse. Begge nabotjek munder ud i rapporter, der forventes færdiggjort i starten af 2015. Når disse rapporter foreligger, vil jeg fremsende dem til udvalget som opfølgning på nærværende besvarelse.

Notat om produktionsvilkår i dansk og polsk landbrug

Introduktion

Forskelle i produktions- og rammevilkår for polsk og dansk landbrug er tidligere undersøgt af Københavns Universitet, Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi (IFRO). I en grundig analyse fra 2011/12, "Rammevilkårsanalysen", udarbejdet for Fødevareministeriet indgik bl.a. deltaljerede sammenligninger af dansk og polsk mælke- og svineproduktion. Sammenligningerne var primært baseret på international statistik fra FADN (Farm Accounting Data Network) baseret på året 2011, mens økonomiske sammenligninger mellem landene blev foretaget for året 2008. Aktuelt har IFRO på foranledning af Fødevareministeriet udarbejdet et "Landbrugsbarometer", hvori der indgår sammenligninger af polske og danske produktionsvilkår med særlig fokus på svineproduktionen. "Landbrugsbarometerets" analyse af svineproduktionen er baseret på nyeste data fra Danmarks Statistik og Eurostat. De følgende sammenligninger af danske og polske produktionsvilkår m.v. er baseret på de to nævnte IFRO-analyser.

Sammenligning af dansk og polsk mælkeproduktion

Rammevilkårsanalysen af dansk landbrug og fødevareindustri 2011/12. viste bl.a., at polsk mælkeproduktion sammenlignet med den danske er baseret på mange, meget små og mindre bedrifter, hvoraf ca. 70 pct. alene producerer mælk til eget forbrug. I 2008 var der ca. 81.000 polske heltids mælkebedrifter med en gennemsnitlig besætningsstørrelse på 85 malkekøer.¹ Blandt de specialiserede mælkeproducenter i Polen står de fleste malkekøer i bindestalde, og udendørs hold er en undtagelse. I Danmark er bindestalde under afvikling, og ca. 15 pct. af malkekøerne stod i 2009 i bindestalde.

Mejerisektoren i Polen er langt mere diversificeret end i Danmark og består af 230 mejerier, heraf 70 pct. andelsejede. Mejerisektoren i Polen er i en koncentrationsproces men er langt fra den danske mejerisektor, der består af ca. 30 mejeriselskaber (inkl. gårdmejerier) med ca. 60 produktionsanlæg. Danske mejerier forarbejder ca. 5 mia. kg. mælk årligt, hvor de polske mejerier årligt forarbejder ca. 2,7 mia. kg. mælk. Timelønnen er meget lavere (2 euro/time mod 21 euro/time) i Polen end i Danmark, men den danske arbejdsproduktivitet overgår den polske, hvilket er med til at forklare forskellen på timelønnen.

¹ Til sammenligning var der ca. 4.000 heltids mælkeproducenter i Danmark i 2008 med en gennemsnitlig besætningsstørrelse på ca. 120 malkekøer (Danmarks Statistik, 2014).

Tabel 1. Resultatopgørelse for 2008, euro pr. malkeko (bedrifter > 50 malkekøer)

	Polen	Danmark	Forskel
Bruttoudbytte	2.627	3.942	1.314
Direkte omkostninger	1.450	2.384	934
Støtte og afgifter	273	488	214
Bruttoindtjening	1.450	2.045	595
Afskrivninger	327	485	159
Nettoindtjening	1.124	1.560	436
Nettoinvesteringsstøtte	9	1	-8
Eksterne omkostninger	256	1.919	1.663
Bruttooverskud	877	-358	-1.235

Kilde: IFRO, 2011

Som det fremgår af tabel 1, er der en stor forskel i bruttooverskuddet pr. ko i Danmark og Polen. I Polen er bruttooverskuddet pr. ko på 877 euro, hvor der i Danmark er et underskud på 358 euro. Den væsentligste forklaring på forskellen er, at de eksterne omkostninger er langt højere i Danmark. Eksterne omkostninger indbefatter lønninger, der er væsentlig lavere i Polen, samt renteudgifter. Renteudgifterne er markant højere i den danske mælkeproduktion, hvilket skyldes, at anlægsaktiverne (jord, bygninger m.v.) er væsentlig højere (ca. 15.000 euro/ko) i Danmark, og at renten på gæld gennemsnitligt er ca. 4 pct. højere i Danmark. De meget lave renteudgifter i Polen er den vigtigste enkeltforklaring på, at de polske mælkebønder har et bruttooverskud pr. malkeko, som i 2008 var 1.235 euro større end i Danmark. Lavere renteudgifter i Polen kan også skyldes, at omsætningen af landbrugsejendomme ikke er så stor som i Danmark. Gunstige skatteregler og pensionsordninger medfører, at mange polakker beholder deres landbrugsejendom, selvom de flytter til byen. Endvidere beskattes generationsskifter inden for familien ikke i Polen.

Sammenligning af dansk og polsk svineproduktion.

I 2007 var der 635.000 landbrugsbedrifter (med mere end 1 ha agerjord) i Polen, som holdt svin, og 99,9 pct. af disse var familielandbrug (IFRO, 2011).² Mere end 50 pct. af bedrifterne havde mindre end 9 svin, og 28 pct. (svarende til 186.000 bedrifter) havde mere end 20 svin. Cirka 40 pct. af svinene blev produceret på bedrifter specialiseret i svineproduktion (og fjerkræproduktion), mens omkring 49 pct. af svinene blev produceret på bedrifter med både dyrehold og salgsafgrøder.

I 2007 var det samlede antal svin i Polen 18,5 millioner, heraf 16,5 millioner på familielandbrug. Ifølge den nyeste vurdering var antallet af svin 14,7 millioner i efteråret 2010. Den totale svinebestand i Polen har varieret fra 13 til 19 millioner årligt, og antallet af årlige slagtninger varierer fra 19 til 25 millioner, hvilket svarer til cirka 130 pct. af antallet af svin (IFRO, 2011). Disse variationer i svinebestanden afhænger af både situationen på markederne for svinekød og andet kød samt korn- og foderstofmarkederne. Denne cyklus i størrelsen af svineproduktionen påvirker især de små svineproducenter, dvs. besætninger mindre end 5 søer. Det har været hårde tider for svineproduktionen i Polen i de sidste par år, således er der i dag godt 13 mio. svin, hvilket er historisk lavt.

² IFRO (2011) Ramevilkårsanalyse af dansk landbrug og fødevarerindustri – baseret på international benchmarking "Ramevilkårsanalysen".

Tabel 2. Nøgletal for den polske svineproduktion

Antal heltidsbedrifter med svineproduktion	48.320
Gennemsnitlige antal svin DE	214
Gennemsnitlige indkøbt foder per DE svin (EURO)	433
Andel af EU's svineproduktion	11,20%
Andel af EU's svineproducenter	24,80%
Eksportandel af Polens svineproduktion (2004)	12,50%
Andel af EU's eksport til tredjelande	17,00%

Kilde: IFRO, 2011

Omkring 70 pct. af slagtesvinene produceres i et lukket system, hvor besætningsstørrelsen er lille, dvs. mindre end 5 søer, og hvor hovedparten af foderet produceres på gården. De dominerende racer i svineavlen er polske landsvin (55 pct.) og store hvide, polske svin (33 pct.).

I modsætning til mejerisektoren er slagterisektoren ikke på samme måde konsolideret i Polen. Der er omkring 2.500 slagterier, hvoraf omkring 1.500 er egentlige industrislagterier (beskæftiger mere end 9 personer). Andelen af svineslagtninger på større industrianlæg skønnes at være ca. 80 pct. (Urban, 2009).³ De resterende slagtninger af svin foregår på små slagterier og på den enkelte gård. Kødforbruget i Polen er ca. 75 kg per person, og forbruget af svinekød er på ca. 42 kg per person per år (CSO, 2010).⁴ Slagterierne er helt overvejende private virksomheder, som skaffer råvaregrundlaget gennem opkøb eller kontraktproduktion. Det er kun cirka 25 pct. af slagterierne, som er certificeret til at eksportere til andre EU lande.

Af tabel 3 fremgår de gennemsnitlige regnskabsresultater pr. dyreenhed for Polen og Danmark i 2008 for alle svineproducenter med mere end 100 dyreenheder svin. Baseret på FADN's definitioner er der 3,4 dyreenheder pr. ha i Polen (i alt 214 dyreenheder) mod 6,06 dyreenheder pr. ha i Danmark (i alt 913 dyreenheder).

Tabel 3. Resultatopgørelse for 2008, euro pr. dyreenhed svin

	Polen	Danmark	Forskel
Bruttoudbytte	957	1.190	233
Direkte omkostninger	638	932	294
Støtte og afgifter	80	46	-34
Bruttoindtjening	399	303	-95
Afskrivninger	78	147	68
Nettoindtjening	320	157	-164
Nettoinvesteringsstøtte	3	0	-3
Eksterne omkostninger	49	531	482
Bruttooverskud	275	-374	-649

Kilde: IFRO, 2011

Som det fremgår af tabel 3, er det gennemsnitlige bruttooverskud pr. dyreenhed svin (på bedrifter med mere end 100 dyreenheder i 2008) beregnet til 275 euro i Polen mod et underskud på 374 euro på tilsvarende danske svinebedrifter. Det svarer til en forskel på 649 euro. Disse tal bygger på bedrifter med mere end 100 dyreenheder svin.

³ Urban, R. (2009), Slagterisektoren efter indtrædelse i EU (Sektor miesny w Polsce po eejsciu do UE., Agro Trendy).

⁴ CSO (2010), Statistisk Årbog for landbrug 2010. (Rocznik statystyczny rolnictwa 2010r, Warszawa).

Et lavere bruttoudbytte og lavere direkte omkostninger giver tilsammen en højere bruttoindtjening på 95 euro pr. dyreenhed i Polen. Det højere bruttoudbytte i Danmark stammer hovedsageligt fra svinekød, idet indtægten pr. dyreenhed svin produceret på bedriften er 138 euro højere i Danmark. Den gennemsnitlige produktions effektivitet, som fx antal smågrise pr. so og FE (foderenheder) pr. kg tilvækst, er bedre i Danmark end i Polen, ligesom afregningsprisen på slagtesvin er højere herhjemme.

Den væsentligste årsag til den store forskel i bruttooverskuddet er, at de eksterne omkostninger, som især dækker over afholdte lønomkostninger og rentebetalinger, er 482 euro større pr. dyreenhed i Danmark end i Polen. Den betalte timeløn i polsk svineproduktion er kun omkring en tiendedel af de danske timelønninger. Mindstelønnen, som er fastsat af staten, er i 2011 på 1.375 zloty svarende til 312 euro om måneden. En polsk arbejdsuge er på 40 timer.

Analysen viser endvidere, at der i gennemsnit anvendes tre gange så mange timer pr. dyreenhed svin i Polen. Den lavere arbejdsproduktivitet i Polen kan bl.a. skyldes den fragmenterede bedriftsstruktur i polsk svineproduktion. En anden forklaring kan være, at sundhedsforsikring i Polen er væsentligt billigere for ansatte i landbrugserhvervet end i andre erhverv. Der er således et økonomisk incitament til at ansætte ekstra mange familiemedlemmer i landbruget, hvilket kan være med til at forklare de mange timer, som de polske landbofamilier ifølge FADN databasen lægger i landbruget.

Den polske landbrugsgæld er også kun omkring en tiendedel af den danske gæld pr. dyreenhed. Den lavere gæld i Polen skyldes især lavere investeringer i jord, bygninger og andre anlægsaktiver. En væsentlig forklaring er, at bygningsmassen og den anvendte teknologi generelt er væsentligt ældre og/eller dårligere i Polen end i Danmark.

Samlet ses det, at en lavere indtægt på svin i Polen kontra Danmark kompenseres af væsentligt lavere udgifter til arbejdskraft, lavere kapitalinvesteringer og meget lavere renteudgifter.

Analyse af dansk svineproduktion i "Landbrugsbarometeret 2014".

IFRO's analyse 'Landbrugsbarometeret' indeholder flere betragtninger om polsk og dansk landbrug, herunder forklaringer på den stigende danske smågriseeksport til Polen.

Det fremgår, at

- effektiviteten i dansk smågriseproduktion er væsentlig højere end i den polske, hvilket gør danske smågriseproducenter konkurrencedygtige.
- den polske produktion af smågrise er faldet markant gennem de seneste år med høje smågrisepriser på det polske marked til følge.
- produktionen er i stigende grad baseret på importerede svin. Importen af levende svin voksede fra 2005 til 2011 fra 0,3 mio. stk. til 2,6 mio. stk.
- eksport af svinekød steg fra 2000 til 2011 fra 56 mio. kg. til 163 mio. kg.

Tabel 4. Antal bedrifter med svin, bestanden af svin samt antal svin i gennemsnit pr. landbrug med svin i Polen og Danmark, 2005 og 2010

	Antal bedrifter med svin		Bestand af svin, 1.000 stk.		Antal svin pr. landbrug med svinehold	
	2005	2010	2005	2010	2005	2010
Polen	701.660	388.460	17.717	15.244	25	39
Danmark	9.020	5.070	13.534	13.173	1.500	2.598

Kilde: IFRO, 2014

Tabel 5. Antal bedrifter med søer, inklusive sopolte på 50 kg. og derover, bestanden af søer samt antal søer i gennemsnit pr. landbrug med svin i Polen og Danmark, 2005 og 2010

	Antal bedrifter med søer		Bestand af søer, 1.000 stk.		Antal søer pr. landbrug med sohold	
	2005	2010	2005	2010	2005	2010
Polen	425.140	250.060	1.880	1.424	4	6
Danmark	4.630	2.590	1.403	1.342	303	518

Kilde: IFRO, 2014

Tabel 4 og 5 viser de strukturelle forskelle i dansk og polsk svineproduktion.

Af tabel 4 og 5 fremgår det, at den polske produktion fortrinsvis består af et stort antal mindre producenter. Bl.a. ses det af tabel 4, at det gennemsnitlige antal svin pr. landbrug (med svinehold) i Polen er 39 stk. mod 459 stk. i Danmark. Antallet af søer er kun 6 stk. i Polen, hvor det i Danmark er 518 stk. Der er således også væsentlige forskelle i strukturen i svineproduktionen i Danmark og Polen.